

Joanne Leedom-Ackerman: Tutorica

Baltimore, 1968.

Djevojka nije bila od tu. To je bilo očigledno onima koji su je gledali kako hoda ulicom Franklin. Ispod miške je nosila bilježnicu i torbu za kupovinu. Polako je išla ulicom gledajući naokolo – velike, znatiželjne oči privirivale su ispod šiški – promatrajući niske kuće od cigli, ljude u prolazu. Oni koji su gledali možda su mislili da je socijalna radnica u redovitom obilasku. Svakih par koraka pogledala bi u svoju bilježnicu i zatim bi opet pažljivo pregledala trijemove. Na licu je imala sramežljiv, kolebljiv osmijeh, pa su joj ti stranici uzvraćali osmijehom. Bio je to njezin osmijeh, njezino posebno traženje, po čemu su susjedi naslutili da nije iz socijalnog.

Drugi koji si gledali mislili su da tuda traži posao. Uski jeans. Široka košulja. "Vruće je večeras, mala, strašno vruće." Neki joj se od lokalnih približio i stao tik do nje. Spustila je pogled i ubrzala korak. Imala je visoke kukove, malo preširoke, duge i vitke noge, malene grupi ispod pamučne košulje. Takve je muškarce izbjegavala poput hokejaša, u koledžu je igrala hokej, nije se ponašala kao obična cura koja traži provod. "Hej, zelene traperice, kamo si pošla?", dozivali su muškarci. Suzdržano se osmjehnula da ih ne uvrijedi i bez osvrtnja požurila dalje. Žene na trijemovima i muškarci na ulici promatrali su tu bijelu djevojku u prolazu.

Djevojka je stala kod broja 14. u ulici Franklin. Zatvorila je bilježnicu i uspela se rasklimanim stepenicama na trijem. Rukom je prešla oko pojasa i namjestila košulju; zatim je zagladila svoju kratku smeđu kosu. Krenula je prema ulaznim vratima i onda stala. Kuća je djelovala prazno. Zastori su bili navučeni, prozori zakrpani naljepnicama Afro-American. Iskrivljeni prozorski okviri bili su zatrpani krpama, iznutra nije vidjela nikakvo svjetlo. Na trulom nosaču na trijemu ugledala je natpis našvrljan crvenom – "Tko vas jebe Zoro živi!" – anonimna našvrljana poruka koja je zatim

neprestano premazivana od strane onoga tko je tu živio. Na kraju je ipak prišla vratima i pokucala.

Tišina.

Opet je pokucala.

Pored lanca na vratima ukazalo se lice. "Tko si?"

"Ja sam ... ja sam tutor." Nije voljela tu riječ. "Ja sam Shannon Douglas – je li tvoja majka kod kuće?"

"Ma-a-a!", povikao je glas hodnikom. "Došla je gospođa tutor."

Zatim se vrata rastvoriše. Počela je.

Unutra, u kući je bilo sjenovito. Gola žarulja obasjavala je kuhinju na kraju hodnika. U dnevnom boravku TV je svijetlio u jednom kutu, ispred njega zgurilo se dvoje djece koja su kradom pogledavala neznanku. Sa svih ih je strana okruživao namještaj – toliko ga je bilo da se činilo kao da je obitelj skupila sve što je mogla pronaći: svjetiljke, stoliće za kavu, blijedi smeđi kauč kojemu je ispadalo punjenje, drugi jarko zeleni kauč obložen plastikom, fotelje, stolice, polica bezličnog TV-a – sve je to bilo zbijeno u toj malenoj sobi kao da je mana pohranjena za sutra. Na vrhu televizora cerila su se djeca na školskim fotografijama – dva ukočena dječaka u odijelima sa kravatama, djevojčica koja se smije iza nabora svježije ispeglane bijele bluze. Na praznoj TV polici među suvenirima narančasti labud ispunjen plastičnim tratinčicama plovio je pored pepeljare sa kaubojkom, šalice iz Atlantic Cityja, pisma u zlatnom okviru. Sa zida Isus se smiješio toj obitelji. Pored njega Martin Luther King, John Kennedy i Bobby Kennedy gledali su sa vječno plavog neba sa zlatnim natpisom: Pobijedit ćemo.

Shannon je polako krenula hodnikom. Dječak koji ju je pustio unutra sada je stajao i gledao kako se ona snalazi u njegovom domu. Nagnuo se nad njom. Stajao je oslonjen na nogu iza sebe, nakrivljene glave, ruke je prekrizio ispred sebe. Stajao je u sjeni, mogao je imao sedamnaest, osamnaest godina, a ipak svjetlo koje mu je padalo po licu otkrivalo je još uvijek bucmaste, dječje obraze i čelo osuto sitnim

tinejdžerskim aknama. Nesigurnim pogledom prelazio je s predmeta na predmet, kao da još uvijek nije siguran kako da pogledom obuhvati svijet.

Dok je Shannon prolazila pored ormara u hodniku, stao joj je na put. "To je moje", rekao je zarobivši je između sebe i velikog ormara od jasena. Prednje staklo ormara bilo je razbijeno, a na praznim policama stajala je jedan srebrni ljupki pehar.

"O", rekla je.

"Osvojio sam ga."

"Sve ću to napuniti trofejima." Pogledom je prešao po ormaru, a zatim i po njoj. "Zato sam ga i uzeo."

Pokušala se nasmiješiti, ali umjesto toga oči su joj oklijevajući ustreptale. Dječak je uzmaknuo. Kosu je počeo raščešljavati velikim afro-češljem. Pokazao joj je neka ode do kraja hodnika.

Shannon je brzo prošla pored njega; prošla je pored dvije spavaće sobe sa madracima na podu, pored kupaonice, pored sobice u kojoj se nalazio stol. U prolazu je pomno razgledala predmete u tim sobama u nastojanju da upamti dijelove iz života te obitelji. Dok je pogledom istraživala sobe, promatrala ju je golema, sumorna žena. Sjedila je ispod gole žarulje koja se njihala iznad kuhinjskog stola. Pijuckala je vodu iz tegle i proučavala tu djevojku koja joj je upala u kuću. Kada je Shannon spazila tu ženu, zastala je, nasmiješila se od srama i brzo joj prišla.

"Zdravo", rekla je.

Žena nije odgovorila. Podigla je svoje golemo tijelo i ispravila se u stolici. Lice joj je bilo tamno, izgledala je meko i podatno, kao da je rukom oblikovana od vlažne gline. Samo su joj oči bile izrazite. Klimnula je prema Shannon. Omotana kućnom haljinom sa tiskanim uzorkom koji ju je obavijao poput šatora, nadgledala je svoj dom. Od njezinog pogleda Shannon je promeškolljila od nelagode.

"Jeste li vi Corene Luvurn Robbers?", Shannon je iz bilježnice pročitala ime.

Žena je klimnula i onda upitala: "Vi ste tutor?"

"Da, Shannon Douglas", Shannon je ispružila ruku.

Corene joj je glavom pokazala neka sjedne. "Dobro ste stigli?"

"Dobro ... da." Shannon se s nelagodom smjestila u stolici kod stola. "Nisam baš lako pronašla naziv ulice, to je sve."

"To je zbog ovdašnjih momaka; iz zabave trgaju natpise."

Pogledala je prema troje djece zbijene oko televizora. "Nisu moja. To su dobra djeca. Ono je Tabor, onaj veliki koji vas je pustio unutra", pokazala je. "A ono su i Coretta i Theodore – inače zovu ih Corry i Bumper. Večeras se srame."

Djevojčica u dnevnom boravku pridigla se s poda. "Ne sramim se", rekla je. "Ostavljam ti vremena da pričaš sa tutorom." Krenula je u kuhinju. Imala je velike ruke i noge, a držala se kao balerina. Koža joj je bila glatka i tamna, oči su joj blistale. "Hoćete učiti Mamu?", upitala je.

"Ako to ona želi", rekla je Shannon.

"Ona to svakako želi. Učite i mene", rekla je. "Dobro čitam, ali ne ide mi matematika. Da znam računati imala bih samo petice."

Tabor se ugurao u kuhinju. Za trenutak je pogledao Shannon, a onda se posvetio svojoj sestri. "Kako to misliš da bi imala samo petice? Ti si glupača, to je sve." Odvukao se do hladnjaka. Dok je prolazio pored Shannon, nogom je šutnuo njezinu torbu. "Nitko tu curu neće ničemu naučiti", rekao je.

Shannon se sagnula i iz torbe uzela knjige.

"Tako znači?", rekla je Corry. "Ja barem ne padam razred kao neki koje znam. Vidiš, neki iz ove obitelji jednostavno nisu previše pametni."

"Dosta vas dvoje, odite sjesti i smirite se", reče Corene.

"Bezobrazni su", ispričala se.

"Ja nisam bezobrazna, Tabor je bezobrazan." Corry je napućila usta i onda se okrenula prema Shannon. "A što je Mama od nas naučiti? Hoće li završiti srednju školu?"

"Ako položi test", reče Shannon.

"O, može ona položiti test, zar ne, Mama?". Corry se okrenula prema majci.

Corene nije odgovorila. Pijuckala je vodu iz tegle i promatrala knjige koje je Shannon stavila na stol. Posegnula je u kutiju kukuruznog brašna pore sebe i počela cuclati sipki bijeli prah.

"Mama je skoro završila srednju školu u Georgiji, znate, ali onda su je potjerali sa zemlje", reče Corry. "To je bilo prije mog rođenja. Sa srednjom školom se može zaposliti, zar ne?"

Shannon klimnu, ali Corene je suzila očne kapke. Skupila je usta sišući brašno. Uzela je još jednu šaku.

"A ja ću na koledž", reče Corry. "Imam samo dvanaest godina, a kada porastem želim biti nastavnica, ili možda glumica."

"Nećeš ti ići ni na kakav koledž, curo", oglasio se Tabor. "Samo će jedno odavde na koledž i to sam ja. Ja sam taj koji će na koledž, a ti ćeš raditi da me izdržavaš."

"Neću ja tebe izdržavati, dečko! Nijedna cura s malo pameti ne bi tebe izdržavala, osim možda neke praznoglave cure poput Marcy Johnson. Tabor voli Marcy ...", počela je zadirkivati Corry. Tabor skoči na nju, ali ona se brzo odmakla, pa je Tabor tresnuo na stol.

"Tabore Roberts! Odi tamo i sjedni prije nego te odalamim!". Corene ga zgrabi za ruku.

"Ali Mama, Corry je kriva ..."

"Ne želim slušati tko je kriv. I ja imam oči, imam li? Oboje odite sjesti."

"Mama, mogu li slušati?". Tabor je sjedio za stolom nasuprot Shannon. "Hoću znati koliko ti je po njezinom mišljanju potrebno da prođeš na testu?" Sada je ozbiljno gledao u Shannon. Počeo je listati njezinu bilježnicu na sredini stola.

"Na znam, Tabore", rekla je. "Ovisi koliko toga treba naučiti."

"Mama je pametna, znate. Nego što. Završila je jedanaesti razred. Očekujem da će još ove godine proći na testu." Odjednom je zvučao kao poslovni čovjek. Privukao je k sebi Shannoninu bilježnicu i zagledao se u njen sadržaj; pregledavao ju je kao da se radi knjigovodstvu njegove obitelji. "Da, ona je jako pametna. Očekujem da će proći ove godine."

"Mama će se baviti kompjutorima", ubacila se Corry. "Možda ćemo nabaviti i auto ... ili ćeš biti tajnica? Zaboravila sam." Corry je pogledala prema majci. "Kada budemo imali dovoljno, nabavit ćemo auto, možda čak i kuću zvan grad." "

"Ona će proći ove godine", ponovio je Tabor.

"Da, pa, moguće je?", reče Shannon. "Mislim, ne znam zašto ne. Mogla bi unositi podatke. To bi mogla raditi, započeti s time i onda napredovati." Tabor i Corry izmijeniše cereke. Shannon je izvadila olovku i nešto zapisala. "A mogla bi biti i izvršna tajnica. Ako je dobra u engleskom i ako zna tipkati, mogla bi krenuti s time o onda se ubaciti u poslovanje. Otvaraju se poslovi ..."

Corene je naglo ustala od stola, tijelo joj je počelo drhtati dok je stolica tresnula o pod. "Ne govorite ono što ne znate!", naredila je. Zagledala se u Shannon. Izgledala je tako bijesno da se Shannon učinilo da će je udariti. "Prestanite s tim obećanjima. To vi ne znate." Odjednom joj se raspoloženje promijenilo poput balona koji je pušten prije vezivanja.

"Ali ako ste završili jedanaesti razred ...", reče Shannon.

Pogledala je prema djeci koja su je preklinjala očima. "Ne znam bilo je to jako davno, ali ..." Shannon se pomjerila u stolici. U nogu joj je zabio odlomljeni komadić vinila sa sjedišta. Tabor se počeo češljati; Corry se igrala izgorjelim komadićem plastike koja se ljuštila sa stola. "Mislim, *ustvari* ne znam", rekla je. "*Ne znam.*"

"Tako je", reče Corene. Podignula je stolicu i opet sjela.

Shannon je iz torbe za kupovinu izvadila preostale knjige. "Koji bi od ovih željeli pročitati?" Na stil je stavila *Priču o dva grada*, *Huckleberry Finna*, *Velika očekivanja*, *Charlottinu mrežu*, kao i radne bilježnice s prekrivenim ocjenama. Ali Corene nije gledala knjige; ona je gledala svoju djecu.

"Van", naredila je Taboru i Corry.

"Ali Mama ...", pobunila se Corry.

"Van!"

"Mama ...". Corene nije popuštala. Tabor i Corry nevoljko ustaše od stola i krenuše prema dnevnom boravku. Iz zatrpane fotelje

u kutu izvirio je Bumper. Tu je sjedio cijelo vrijeme. Kada ga je Shannon spazila, nasmiješila mu se, ali on ju je ignorirao promatrajući svoju majku. Corene mu glavom pokaza da ode, pa se izvukao iz fotelje i krenuo da se pridruži bratu i sestri u dnevnom boravku ispred televizije.

Corene je zgrabila još jednu šaku brašna. Dok je počela razgledavati knjige na stolu lizala je sipki bijeli prah. Uzela je *Priču o dva grada* i okrenula u ruci. "Mnogi su pročitali ovu knjigu." Shannon klimnu. Te je knjige donijela iz knjižnice u kojoj je netom počela raditi. Dijelile su se besplatno kao višak sa polica knjižnice. Corene je polako otvorila knjigu i zagledala se u prvu stranicu. Knjigu je krenula, zagledala se u zadnju stranicu i zatim počela listati po sredini. Potom je iz nabora kućne haljine izvadila naočale žičanih okvira, stavila ih i još neko vrijeme se zagledala u knjigu. Pogledala je prema Shannon, lice joj je bilo usredotočeno, oči sužene. Shannon ju je ohrabrila osmjehom, ali Corene je sklopila knjigu i odmahнула glavom.

Počela je pregledavati ostale knjige. Uzela je *Velika očekivanja*, zagledala se u naslov, a onda ju je odložila bez da je otvorila korice. Razgledala je slike na svakoj knjizi – dječak sa ribičkim štapom, dama koja pleće pored giljotine, pauk pleće svoju mrežu. Na kraju je otvorila radnju bilježnicu – deveti stupanj – i počela ju listati. Iz usta su joj izlazili zvukovi, nasumične riječi: "*misliti*" ... "*proljeće*" ... jedva čujno ... "*prije*" ... "*danas*" ... Dok je okretala stranice riječi su polako izlazile. Shannon ju s nadom pogleda, ali Corene sklopi bilježnicu. Sada nije pogledala prema Shannon nego je uzela drugu knjigu, zatim narednu.

Iz dnevnog boravka djeca su je kradom gledala. Kada ih je Shannon pogledala, počeli su se došaptavati poput tajnovitih urotnika. Tabor se glasno nakašljao, a Corry i Bumper su gledali naokolo pretvarajući se da prate TV program. Corene, međutim, nije vidjela djecu. Pijuckala je vodu iz tegle zagledavši se u narednu knjigu.

"*Želiš li imati prijatelja, Wilbure?*" I dalje je polako govorila, ali sada je spajala riječi. "*Ali ne mogu te vidjeti*", reče

Wilbur i skoči na noge. "Odi leći, Vidjet ćeš me ujutro ..."

Corene podignu pogled i u trenutku se nasmiješi, a zatim se opet uozbiljila. "Uzet ću ovu", rekla je.

Shannon pogleda knjigu nastojeći se nasmiješiti. *Charlottina mreža*. Treći razred, možda četvrti. Corene je čitala slabije čak i od Corry. "Dobro ... da, to je bilo dobro. to je jedna od mojih omiljenih knjiga", reče Shannon. "Dobro čitate."

Corene pogleda u knjigu, a zatim u Shannon. "Nemojte lagati."

"Ne lažem. Ja ..."

"Ne čitam dobro zašto onda kažete suprotno?"

"Bolje ćete čitati, naravno."

"Neću ja ove godine završiti srednju školu", ravnodušno je rekla.

"Pa, vjerojatno će to duže potrajati". Shannon je opet pogledala prema Corry i Taboru, koji su sada piljili u televizor. Samo je Bumper i dalje promatrao majku.

"To je mogu reći djeci." Shannon klimnu. "Bit ću iskrena prema vama", reče Corene. "Djeci sam rekla da sam završila jedanaesti razred kako bi i ona završila školu. Djeca rade to što rade njihovi roditelji. Prestala sam u osmom." Dok je govorila gledala je u teglu. "Ne želim da misle da im je majka glupa. Corry traži pomoć oko domaće zadaće, ja joj je mogu pomoći, a ona kaže, 'Mama, ti bi trebala znati kako se to radi. Zašto ne naučiš?' I sad moram naučiti kako bi i njih naučila."

Shannon klimnu. "Naporno ćemo raditi."

Corene opet uze *Charlottinu mrežu* i poče čitati, "Zovem se", reče pauk, "Charlotte". "Charlotte i kako još?", znatiželjno upita Wilbur.

"Vratite se idućeg tjedna", naredi Tabor.

Shannon i Tabor bili su vani u polutama ulice Franklin.

"Hoću."

"Prvo me nazovite. Reći ću vam kada da dođete." Tabor se naslonio na Shannoninu crvenu Bubu tako da nije mogla otvoriti vrata.

"Mislim da ću doći u isto vrijeme."

"Prvo me nazovite, čujete me? Ja ću vam onda reći možete li doći. Ne možete doći ovamo ako se ne sretnete sa mnom. To i Mama kaže." Raščešljavao je kosu i netremice je gledao. "Ovdje niste sigurni ako ste sami, nemojte ni pomišljati da jeste. Dolazite zato jer smo vam mi rekli da možete."

"Pa, Tabore ... ", usprotivila se Shannon.

"Mislim da će biti u redu ako dođete u isto vrijeme." Otvorio je vrata automobila. "Negdje u ovo vrijeme, rekao bih. Pazit ću na vas, čujete me?"

Preveo Miloš Đurđević